

[Check voor nieuwste versie](#)

Woordenschat DT51

NEDERLANDS

Inhoud

§1 Griekse en Latijnse woorden/uitdrukkingen	2
Woorden.....	2
Uitdrukkingen	3
§2 Psychologie en filosofie	4
§3 Natuur en milieu.....	6
§4 Natuur en milieu.....	8
§5 Migratie en integratie.....	10

§1 Griekse en Latijnse woorden/uitdrukkingen

Woorden

Woord	Betekenis
apathisch	zonder gevoel of hartstocht; futloos; wezenloos
aristocratie	heerschappij van adellijke of voorname families; oude, voorname families in een land
canon	lijst met werken (bv. literaire) die als goed en maatgevend beschouwd worden
demoniseren	het doelbewust afschilderen als zeer slecht
egocentrisch	zichzelf tot middelpunt makend; op zichzelf gericht zijnd
euthanasie	zachte, pijnloze dood
filantroop	mensenvriend; weldoener
fysisch	natuurkundig
hypothetisch	denkbeeldig; verondersteld
kosmopoliet	wereldburger
latent	verborgen; niet waarneembaar
lectuur	leesvoer; stof ter lezing
liquideren	doden; ombrengen; uit de weg ruimen; opheffen
metamorfose	gedaanteverandering; gedaanteverwisseling; omvorming
narcistisch	met een ziekelijke bewondering of liefde voor zichzelf
nihilisme	filosofisch standpunt waarbij geen enkele grondwaarheid wordt aangenomen
pandemonium	hels lawaai; alle boze geesten bij elkaar
pantheon	een aan alle goden gewijd heiligdom; ererustplaats voor overleden beroemdheden; (ook:) uitgave van belangrijke (letterkundige) werken
paradoxaal	(schijnbaar) tegenstrijdig
psychosomatisch	wat betrekking heeft op de relatie tussen het geestelijke (psychische) en het lichamelijke
radicaal	helemaal; grondig
utopisch	als ideaal gefantaseerd en onbereikbaar
versus	tegen; tegenover
vice versa	heen en weer
vitaliseren	levenskracht geven; bezielen

Uitdrukkingen

Uitdrukking	Betekenis
a priori	vooraf aangenomen als vaststaand feit
ad hoc	voor dit speciale geval
alea iacta est	de teerling is geworpen
carpe diem	pluk de dag
casu quo (c.q.)	in welk geval; in het zich voordoende geval
conditio sine qua non	noodzakelijke, absolute voorwaarde
cum suis (c.s.)	met de zijnen
errare humanum est	vergissen is menselijk
in vino veritas	dronken mensen spreken de waarheid (Als de wijn is in de man, is de wijsheid in de kan)
in-vitro	in (het) glas; in een reageerbuis
mutatis mutandis	met de veranderingen die nodig zijn bij toepassing in een andere situatie
nomen est omen	een naam is een voorteken
primus inter pares	de eerste onder zijns gelijken
quod erat demonstrandum (q.e.d.)	wat aangetoond moest worden
quod non	wat niet het geval is
sub rosa	vertrouwelijk; in vertrouwen
tabula rasa	schone lei; onbeschreven blad
terra incognita	onbekend land; zaak waarvan men niets weet
veni, vidi, vici	ik kwam, ik zag, ik overwon
verba volant, scripta manent	woorden vervliegen, het geschrevene blijft (wie schrijft, die blijft)

§2 Psychologie en filosofie

Woord	Betekenis
imago	beeld dat mensen van iets of iemand hebben
verkeren	zich bewegen (in); regelmatig omgaan (met)
gemanipuleerd	iets ongeoorloofd veranderd; vervalst; verzonnen; op slinkse wijze beïnvloed; naar zijn hand gezet
significante	statistisch overtuigend; veelbetekenend
gefundeerde	gegronde; goed onderbouwde
ondermijnen	verzwakken; aantasten; beschadigen
in essentie	wezenlijk; in diepste wezen
onmiskkenbaar	heel duidelijk; waarbij geen vergissing mogelijk is
speculaties	vermoedens; veronderstellingen
corresponderen met	overeenkomen met
dilemma	lastige beslissing waarbij je tussen twee ongunstige mogelijkheden moet kiezen
cynisme	sterke vorm van sarcasme
relevantie	belang; waarde en nut van iets in een gegeven context
validiteit	geldigheid
kanttekeningen	opmerkingen; commentaar
academische	wetenschappelijke
discipline	tak van wetenschap
gedijen	voorspoedig, rijkelijk groeien
geijkte	gangbare; gebruikelijke
behaviorisme	richting in de psychologie die alleen waarneembaar gedrag bestudeert
gedetermineerd	bepaald
cognitieve	wat betrekking heeft op kennis en mentale processen
vervreemding	geestelijke toestand waarin je je niet meer vertrouwd voelt bij je directe omgeving of bij de samenleving
polarisatie	verscherping van politieke en maatschappelijke tegenstellingen
empirisch	proefondervindelijk; gebaseerd op waarneming en ervaring
concept	wijsgerig begrip; idee

Woord	Betekenis
dogma	regel in een leer of geloof waarover niet te discussiëren valt
domein	gebied
entiteit	wezenlijkheid; eenheid; geheel
falsifiëren	aantonen dat een vooronderstelling onjuist is
idealisme	opvatting dat alleen ideeën de ware werkelijkheid zijn
idee-fixe	dwangmatige gedachte; dwangvoorstelling
impliceren	(stilzwijgend) ook inhouden dat
moreel	overeenstemmend met wat men als goed en netjes beschouwt; zedelijk
notie	besef; denkbeeld; ook: vaag idee van iets; benul
pavlovreactie	onwillekeurige respons op een bepaalde prikkel
percipiëren	waarnemen
perverteren	verdorven maken; bederven
postmodernisme	cultuurstroming die een principiële eclecticisme nastreeft (elementen combineert uit tal van stijlen, genres, media etc.)
rationalisme	manier van denken waarbij je alleen aanvaardt wat met de rede te achterhalen is
reflecteren	overdenken
reveil	opwekking tot vernieuwing
taboe	iets waarover men niet mag spreken of wat men niet hoort te doen
waanidee	hardnekkig, ongegrond denkbeeld
zinsbegoocheling	misleidende waarneming door de zintuigen

§3 Natuur en milieu

Woord	Betekenis
recessie	economische teruggang
gepreoccupeerd	vooringenomen; in beslag genomen door een gedachte
adagium	spreuk die gebruikt wordt als leus
staat haaks op	is radicaal anders dan
ideologie	manier van denken vanuit een vaststaande theorie; het geheel van ideeën dat basis vormt van een stelsel
duurzame	lang goed blijvende; geproduceerd met weinig of geen schade voor natuur en milieu
concept	begrip; idee
adequaat	passend; precies zoals nodig is
protocol	kort verslag van een internationale overeenkomst
emissie	uitstoot
drastisch	doortastend; krachtig en direct
ten spijt	ondanks
ongebreidelde	zonder beperkingen; grenzeloos
mobiliteit	verplaatsing; beweeglijkheid; gemakkelijke verplaatsbaarheid
scepsis	twijfel
prognoses	voorspellingen
perspectief	voorzicht
fysieke	natuurlijke; de natuur betreffende
volstaan	genoeg zijn
fiscaal	wat de belastingen betreft; belasting-
heikele	lastige; netelige
misère	somberte; somber scenario; ellende
prioriteiten	zaken die voorrang hebben
nuanceren	een bewering of stelling minder absoluut maken
opties	mogelijkheden

Woord	Betekenis
banvloek	totale afwijzing of verbod op iets
bekrompen	niet ruimdenkend; beperkt in opvattingen
biodiversiteit	verscheidenheid van dieren en planten
biotoop	natuurlijke leefomgeving
ecologisch	wat gaat over de invloed van levende wezens op elkaar en op hun omgeving
innovatie	vernieuwing, vaak door het gebruik van een nieuwe techniek of methode
legitimiteit	wettigheid; rechtmatigheid
pleidooi	betoog; tekst of rede om iemand of iets te verdedigen
reductie	terugdringing; vermindering
schaalvergroting	uitbreiding in omvang
schaarste	tekort; gebrek
schepsel	creatuur; (door een god) geschapen wezen
teloorgang	aftakeling; verval; ondergang
urgentie	situatie waarbij spoed noodzakelijk is; het dringend zijn
vettaks	belasting op slecht, ongezond, vet voedsel

§4 Natuur en milieu

Woord	Betekenis
monetaire	wat met het muntstelsel te maken heeft
federale	wat betrekking heeft op een bond van staten
regime	strengere regels; (ook) bewind; regeringsstelsel
bevoegdheden	rechten om bepaalde handelingen uit te voeren
euroceptici	mensen die ernstig twifelen aan het nut van de Europese eenwording
referenda	volksraadplegingen; volksstemmingen
soevereiniteit	oppermacht; hoogste gezag
in het geding	(staat) ter discussie
opponenten	tegenstanders
spectrum	verscheidenheden binnen het geestelijke of politieke leven
mondiale	over de hele wereld; wereldwijde
liberale	behorend tot de politieke stroming die de nadruk legt op individuele vrijheid en particulier initiatief, met zo weinig mogelijk staatsbemoeienis
blikveld	wat men vanaf een bepaald punt kan zien; wat men opmerkt
zeggenschap	invloed; recht om over iets te beslissen
betutteling	gedrag waarbij je alles voor iemand regelt alsof de ander dat niet zelf kan
budgettair	wat de uitgaven betreft (in relatie tot de inkomsten)
ratificeren	bekrachten
sancties	strafmaatregelen
burgerinitiatief	mogelijkheid voor onderdanen om iets op de politieke agenda te zetten
toonbeeld	model; goed voorbeeld

Woord	Betekenis
paradox	uitspraak die in zichzelf tegenstrijdig lijkt
vermeende	veronderstelde; waarvan of van wie men denkt dat
bureaucratisch	strikt volgens de regels handelend; met veel onnodige administratie en papierwerk gepaard gaand
tegenindicatie	aanwijzing dat het tegendeel het geval is
geëngageerde	betrokken, bijvoorbeeld bij maatschappelijke problemen
coalitie	politieke partijen of landen die samenwerken
conform	in overeenstemming met
constitutioneel	grondwettelijk
de Koude Oorlog	periode tussen 1945 en 1990 met scherpe politieke tegenstelling tussen het kapitalistische westen en het communistische oosten
de politieke arena	centrum van politieke strijd, zoals de Tweede Kamer
electoraat	kiezers
inflatie	geldontwaarding
magistratuur	rechterlijke macht
marxistisch	volgens de theorie van het revolutionaire socialisme dat onder andere de productiemiddelen toedeelt aan de arbeiders
polemie	heftige woordenstrijd, vaak via het geschreven woord
politisering	een kwestie tot onderwerp maken in de politiek
provoceren	aanleiding geven tot; uitdagen; tergen
regenten	bestuurders
toezeggingen	beloften
verordonneren	bevelen; voorschrijven

§5 Migratie en integratie

Woord	Betekenis
integratie	opgaan en opnemen in een groter geheel
bejegening	manier waarop je met iemand omgaat of iemand tegemoet treedt
participatie	deelname-; het deelnemen of meedoen aan iets
engagement	betrokkenheid; gevoel van morele verplichting
segregatie	scheiding; afscheiding
xenofobie	vrees voor vreemdelingen; afkeer van of haat tegen vreemdelingen
te wensen overlaten	onvoldoende zijn; nog (lang) niet in de gewenste of ideale toestand verkeren
verzuiling	maatschappelijke situatie waarbij een sterke scheiding bestaat tussen politieke en religieuze groeperingen die elk hun eigen organisaties hebben
parallele samenlevingen	grote groepen mensen binnen een land die volstrekt apart van elkaar leven
assimilatie	volledige aanpassing
multiculturele	bestaande uit veel verschillende culturele achtergronden
gelatenheid	berusting; lijdzaamheid
etnische	naar ras en/of afkomst onderscheiden; betrekking hebbend op een volk
minderbedeelden	mensen die vooral in materiële zin duidelijk minder hebben dan het gemiddelde; onderklasse
cultuurrelativisme	opvatting dat je je eigen cultuur, normen en waarden niet mag opdringen aan andere culturen; idee dat alle culturen gelijkwaardig zijn en dat de eigen culturele waarden betrekkelijk zijn
universalisme	idee dat bepaalde waarden en normen voor iedereen in elke samenleving gelden en dus universeel zijn
zelfontplooiing	mogelijkheid om datgene wat je in je hebt, te ontwikkelen
geseclariseerde	meer wereldlijke; niet-religieus geworden

Woord	Betekenis
emancipatie	vrij worden uit een onderdrukte positie; het zich vrijmaken van beperkingen
tolereert	toestaat; toelaat; accepteert
uitwassen	extreme vormen; ongewenste ontwikkelingen
geledingen	lagen; sectoren
collectief	gezamenlijkheid; groep mensen die iets samen doen of iets gemeen hebben
cohesie	samenhang
moreel	ethisch; zedelijk; in overeenstemming met heersende overtuiging over wat goed en slecht is
arbeidzaam	veel en hard werkend; actief; ijverig
bedeling	wat je als arme van liefdadige instellingen krijgt; giften aan armen
chauvinisme	overdreven vaderlandsliefde
demoniseren	als zeer slecht afschilderen; als kwaad (gaan) beschouwen
dienstensector	economisch deel van de samenleving dat geen producten levert, maar immateriële zaken zoals onderwijs en medische zorg
elitair	behorend tot een kleine groep van bevoorrechte mensen
het publieke domein	staats eigendommen die bestemd zijn voor algemeen gebruik, zoals wegen; (fig.) iets wat ook buiten een kring van ingewijden bekend of in gebruik is
mondigheid	vermogen om voor jezelf op te komen
neoliberalisme	politieke stroming die ervan uitgaat dat marktwerking uiteindelijk alle maatschappelijke problemen kan oplossen
pluriformiteit	grote verscheidenheid; veelvormigheid
restauratie	herstel
verloedering	materieel of moreel verval